Aadressiandmete käsiraamat

Downloaded 05.10.2026

Viimati uuendatud 22.08.2025

Sisukord

9. Kohanimede ja koha-aadresside haldustegevus **3**
9.1. Tööprotsess kohalikes omavalitsustes **3**
9.2. Töö põhimõtted **4**
9.3. Koostöö omavalitsuses **4**
9.4. Koostöö omavalitsuste vahel **6**
9.5. Tööetapid **6**
9.6. Haldusmenetlus **7**
9.7. Õigusakti koostamine ja edastamine **9**
9.8. Ebaseadusliku ehitise adresseerimine ja seadusliku ehitise tegelik kasutusotstarve **10**
9.9. Kuhu mida esitada **12**
9.10. Kohanimede määramine ja korrastamine **13**
9.11. Kohanimede korrastamise töökäik **14**
9.12. Kohanimeregistrist väljavõtte tegemine **15**
9.13. Aadressiandmete päringurakendusest väljavõtte tegemine **18**
9.14. Ajalooliste andmete kasutamine **20**

9. Kohanimede ja koha-aadresside haldustegevus

Peatükis anname ülevaate kohanimede ja koha-aadresside tööprotsessist kohalikes omavalitsustes. Avame täpsemalt tööetappe, haldusmenetluse nüansse, õigusakti koostamise küsimusi, kuhu mida esitada jne.

Viimati uuendatud 25.04.2022

9.1. Tööprotsess kohalikes omavalitsustes

Kui eelnevad peatükid olid mõeldud üldise taustateabena, siis sellest peatükist alates katsume anda praktilise kirjelduse, kuidas omavalitsus peaks kohanimede ja koha-aadresside korrastamise tööd tegema ning millele tuleb tähelepanu pöörata.

Väikekohtade ja liikluspindade (nt tänavate) kohanimede määrajaks on kohanimeseaduse alusel kohalik omavalitsus. Samuti on kohalik omavalitsus tulenevalt ruumiandmete seadusest maaüksuste, hoonete ja hooneosade (korterite) koha-aadresside määraja, esitades andmeid nii ehitisregistrisse kui ka ADS-i menetlusrakendusse. **Seega vastutab kohalik omavalitsus oma territooriumil toimiva adresseerimissüsteemi eest tervikuna.**

Selleks, et adresseerimissüsteem saaks tõhusalt toimida, on vajalik:

1. Selgitada välja kohanimede ja koha-aadresside olukord. Suur hulk andmete ebakõlade ja vigade infot on koondatud ADS-i infosüsteemi ning on selle kaudu omavalitsusele nähtav;
2. Hinnata, millised probleemid on vaja esmajärjekorras kõrvaldada. Kas on piirkondi või üksikobjekte, mille kohanimed või koha-aadressid ei taga leitavust või ei vasta muul põhjusel nõuetele;
3. Valida adresseerimiseks sobivad lahendused. Otsustada, kas minna üle liikluspinnajärgsele adresseerimisele või valida mõni teine viis;
4. Pärast vajalike tegevuste selgumist viia läbi haldusmenetlused kohanimede ja koha-aadresside muutmiseks või määramiseks;
5. Määrata kohanimed ja koha-aadressid nii, et on tagatud:

    - hoonete, hooneosade ja maaüksuste **leitavus;**
    - kultuuri ja ajalooliste **kohanimede kaitse**;
    - süsteemi kui terviku toimimine;
    - andmete kvaliteet ning vastavus nõuetele.

Probleemsete kohanimede ja koha-aadresside väljaselgitamisel saab eelkõige infot ADS-i menetlusrakendusest ning Maa- ja Ruumiameti ADS-i **haldajatelt**

Lisaks saab abi ja juhiseid käesolevast raamatust, sealhulgas viidete peatükis loetletud materjalidest ja infokanalitest ning loomulikult ka otse ekspertidelt (näiteks Eesti Keele Instituut, Võru Instituut) ja ametnikelt, kes selle valdkonnaga tegelevad (Regionaal- ja põllumajandusministeerium, Maa- ja Ruumiamet jt). Samuti saab omavalitsus haldusmenetlust läbi viies kindlasti teavet kohalikult elanikkonnalt ja ettevõtetelt, kes omavalitsuses tegutsevad.

Viimati uuendatud 14.08.2024

9.2. Töö põhimõtted

Kõige paremad tulemused on omavalitsustel kus:

- Koha-nimede ja koha-aadressidega töötades tehakse koostööd erinevate ametnike ja ka naaberomavalitsuste vahel.
- Järgitakse head haldusmenetluse tava, kaasatakse kohalikke elanikke, maa- ja majaomanikke, ettevõtete esindajaid jne.

Unustada ei tohi peamist – koha-aadress peab:

- viima kohale ehk tagama objekti **leidmise** geograafilises ruumis;
- vastama ajaloo- ja kultuuritavadele ning keelenõuetele;
- olema loogilise terviksüsteemi osa, st olema kooskõlas aadressiandmete süsteemiga;
- olema minimaalselt vajaliku pikkusega.

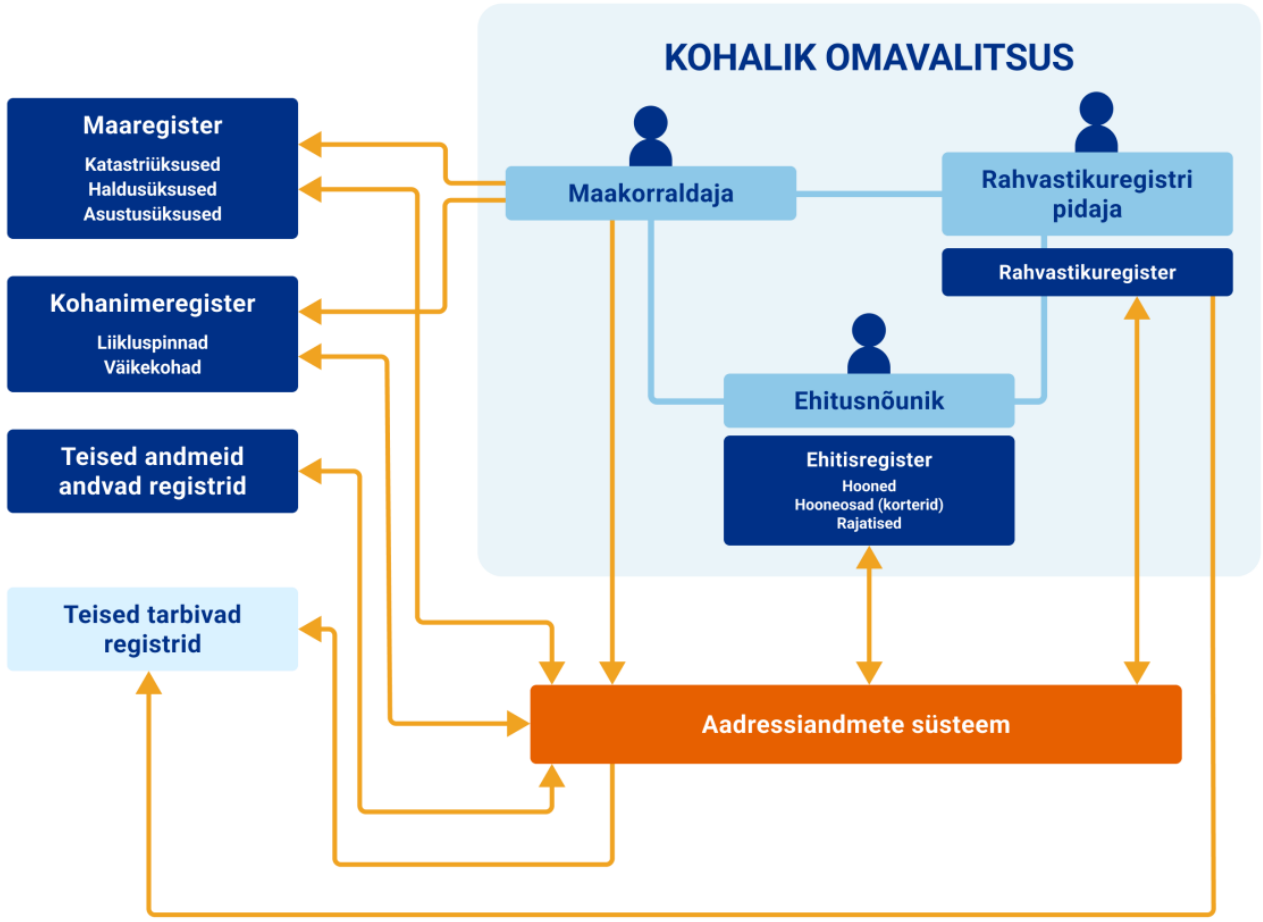
Probleemsete koha-aadresside väljaselgitamisel ja nende korrastamisel on abiks aadressiandmete **avalikud rakendused** ja menetlusrakendus.

Kui määramist ja muutmist vajavad kohanimed ja koha-aadressid on välja selgitatud, tuleb jällegi järgida hea haldusmenetluse põhimõtteid ning teha koostööd kohalike elanike, ettevõtete, maa- ja majaomanikega, et leida parimad lahendused.

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.3. Koostöö omavalitsuses

Kohanimede ja koha-aadresside korrastamise hea koostöö kohta üks pilt:

Pildil on näidatud tinglikult kolme ametnikku, mõnes omavalitsuses tegeleb nende valdkondadega vähem inimesi, mõnes aga tunduvalt rohkem. Oluline on, et vastavate valdkondadega tegelevad inimesed teeksid koostööd omavahel ja vajaduse korral loomulikult ka teiste valdkondade inimestega nii oma asutuses kui ka väljaspool, sest kindlasti on hulgaliselt olulisi valdkondi, kus koha-aadresse ja kohanimesid mingil moel kasutatakse.

Kohanimede ja koha-aadresside süsteemse korraldamiseta ei saa hästi toimida ka ülejäänud valdkonnad, näiteks:

- sotsiaalabi ja -teenused;
- vanurite hoolekanne;
- elamu- ja kommunaalmajandus;
- veevarustus ja kanalisatsioon;
- heakord;
- jäätmekäitlus;
- ruumiline planeerimine;

- ühistransport;
- vallateede ja linnatänavate korrashoid;
- jne.

Seega peavad peaaegu kõik omavalitsuse töötajad olema mingil määral kursis kohanimede ja koha-aadresside valdkonnaga, et osata vastavat infot oma tegevuste korraldamisel õigesti kasutada.

Viimati uuendatud 30.12.2022

9.4. Koostöö omavalitsuste vahel

Lisaks heale koostööle omavalitsuses on oluline hea koostöö omavalitsuste vahel, sest kohanimed ja koha-aadressid peavad sobituma ka omavalitsuste piirialadel.

Näiteks tuleb omavalitsustel jälgida teedele ja liikluspindadele nimede määramisel, kas tee jätkub ka naaberomavalitsuses ja kuidas seda seal nimetatakse. Samuti on piki omavalitsuste vahelist piiri kulgevate teede korral oluline jälgida, kuidas teed nimetatakse ja adresseerimisel kasutatakse. Näiteks nummerduse suund peaks olema sama ning paaris- ja paaritud numbrid loogilises järjestuses erinevatel teepooltel ning loomulikult peab ka tee nimi olema kasutusel ühesugusena.

On maaüksusi, mille juurdepääs on naaberomavalitsusest ja maaüksuse adresseerimiseks on vaja määrata kohanimi liikluspinnale, mis asub teise omavalitsuse territooriumil. Ka sellisel juhul on abiks head suhted naaberomavalitsuste vahel.

Lisaks teede ja maaüksuste nimedele tuleb sarnaseid küsimusi silmas pidada ka teiste kohanimede määramisel. Näiteks kui bussipeatus asub ühel pool teed ühes omavalitsuses, aga teisel pool teed teises, siis on mõistlik neile peatustele määrata sama kohanimi.

Terviksüsteemi toimimisel huvides on oluline jälgida, kuidas on korraldatud või kavas korraldada aadressisüsteem naaberomavalitsuse piirialadel (vt lisaks peatükke **„13.8. Liikluspind omavalitsuste piiril“** ja **„13.9. Nummerdamine“**).

Aadresside ja kohanimede korrastamise ja määramise käigus selgub mõnikord vajadus omavalitsuste piiride muutmiseks. Hea koostöö korral on seegi üsna ladusalt lahendatav küsimus.

Viimati uuendatud 30.12.2022

9.5. Tööetapid

Kohanimede ja koha-aadresside korrastamine on tinglikult etapiline.

- **I etapp:** kohanimede määramine ja korrastamine
  Eelkõige keskendume käesolevas raamatus aadressikohtade (liikluspindade ja väikekohtade) ja maaüksuste nimedele. Täpsemalt vt peatükkidest **„9.10. Kohanimede määramine ja korrastamine"**, **„11. Kohanimele esitatavad nõuded"**.
- **II etapp:** maaüksuste koha-aadresside korrastamine
  Siinkohal peame silmas maaüksuste lähiaadresse, mis ei ole ühtlasi kohanimed. Täpsemalt vt peatükist **„17. Maaüksuse lähiaadress"**.
- **III etapp:** hoonete ja hooneosade koha-aadresside korrastamine
  Kohanimede ja maaüksuste aadresside korrastamisel peab kindlasti jälgima hoonete ja hooneosade adresseerimise vajadust, kuid ei ole mõistlik hakata hoonete ja hooneosade koha-aadresse korrastama enne, kui on korrastatud kohanimed ja maaüksuste aadressid. Vastupidise tegevusjärjekorra puhul võib tekkida vajadus andmete korduva muutmise järele. Vt lisaks teemat **"18.1. Hoonete adresseerimine"** ja selle alapeatükke.

Etapilisus on tinglik, sest kui mingis piirkonnas muudetakse väikekohtade või liikluspindade nimesid, siis peab samal ajal läbi mõtlema ja vajadusel muutma ka maaüksuste ja hoonete aadressid selles piirkonnas. Ühes piirkonnas tehtavad muudatused tuleb teha võimalikult lühikese ajavahemiku jooksul, et vältida lisaprobleeme mitme aadressi samaaegse kasutusega.

Iga eelnimetatud etapi läbimiseks on vajalik haldusmenetluse läbiviimine. Ühe väiksema piirkonna adresseerimise terviklahenduse väljatöötamisel on mõistlik teha korraga nii kohanimede, maaüksuste koha-aadresside kui hoonete ja hooneosade suhtes üks ühine haldusmenetlus, mille käigus kaasatakse kõiki huvirühmi (elanikke, omanikke, ettevõtteid jne). Sel juhul on kulutused haldusmenetlusele üldiselt väiksemad.

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.6. Haldusmenetlus

Kohanimede ja koha-aadresside määramisel või muutmisel peab kohalik omavalitsus läbi viima haldusmenetluse. Soovitame kohanimede ja koha-aadresside kehtestamise haldusmenetlused viia läbi korraga, sest sageli ei olegi võimalik ühte teisest lahutada. Näiteks kui mingis lõigus muudetakse tänava nime, siis üldjuhul kaasneb ka hoonete ja maaüksuste nummerduse muutmine. Samuti kaasneb haldusmenetlus planeeringute kehtestamisega, seega võib ka näiteks detailplaneeringutega adresseerimise jaoks vajalikud kohanimed ja koha-aadressid ära määrata.

Haldusmenetlus on haldusorgani tegevus määruse või haldusakti andmisel, toimingu sooritamisel või halduslepingu sõlmimisel (**haldusmenetluse seaduse** § 2 lõige 1).

Ruumiandmete seaduse alusel tuleb omanikke teavitada.
RaS § 55 lõige 2: *Eraomandis olevale aadressiobjektile koha-aadressi määramise või selle muutmise kavatsusest teavitab koha-aadressi määraja asjaomast aadressiobjekti omanikku haldusmenetluse seaduse § 25 lõikes 1 sätestatud korras, küsides tema arvamust. Aadressiobjekti omanik peab kirjaliku arvamuse esitama 15 päeva jooksul teate saamisest arvates. Arvamuse tähtajaks esitamata jätmise korral loetakse, et aadressiobjekti omanik on koha-aadressi määramisega või selle muutmisega nõus.*

RaS § 55 lõige 21*: Korteriomandi omanikku võib teavitada koha-aadressi muutmisest korteriühistu kaudu. Kui teavitus on korteriühistule kätte toimetatud, loetakse teavitus kättetoimetatuks korteriomandi omanikule.*

Haldusmenetluse põhimõte on see, et kõik asjaomased maaomanikud ja elanikud peavad olema teavitatud ja kõigil peab olema piisav aeg oma arvamuse avaldamiseks.

Seega soovitame omavalitsusel lisaks omanikele kaasata haldusmenetlusse kõik asjast huvitatud isikud (kohalikud elanikud, ettevõtted jne). **Haldusmenetluse seaduse** § 40 lõike 1 kohaselt võib arvamusi ja vastuväiteid esitada nii kirjalikus kui ka suulises vormis. Omavalitsus vaatab ettepanekud ja vastuväited läbi. Oluline on, et kellegi huve ei kahjustataks ning kõik otsused oleksid piisavalt põhjendatud.

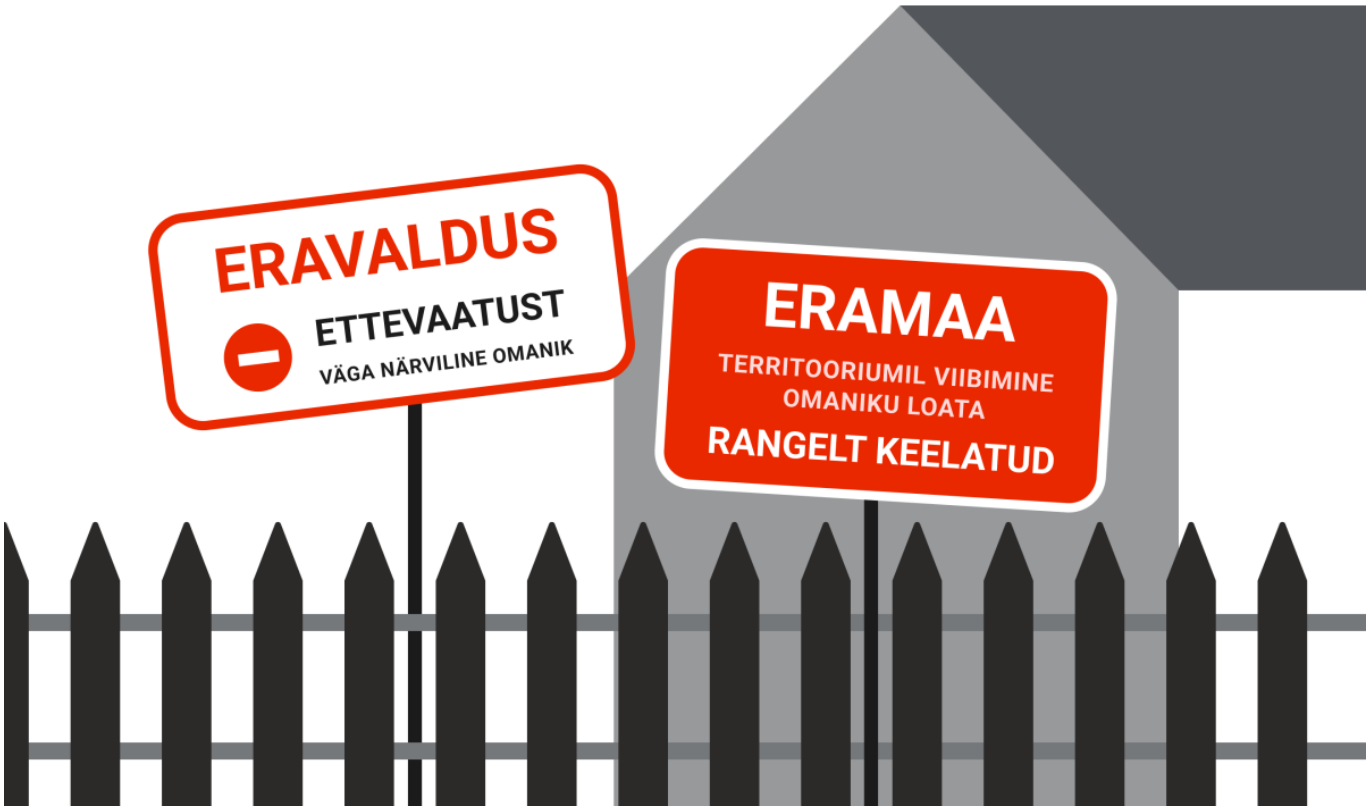
Kui omavalitsus on kehtestanud korra, mille järgi avalikustatakse koha-aadressi muudatused üksnes omavalitsuse kodulehel ja kohalike elanikega vahetult ei suhelda, siis toob see kindlasti kaasa palju probleeme ja pahameelt elanike ja maaomanike hulgas. Tänase elutempo juures ei ole mõeldav, et inimesed pidevalt omavalitsuse kodulehel olevat infot jälgiksid. Seega on niisugune teavitus ebapiisav.

Ruumiandmete seadusega analoogne säte kehtib ka **kohanimeseaduse** § 6 lõike 4 alusel: *Eraomandis olevale maaüksusele või sellel paiknevale nimeobjektile kohanime määramise kavatsusest teavitab kohanimemääraja asjaomast maaomanikku posti teel, küsides tema arvamust. Maaomanik peab kirjaliku arvamuse esitama teate saamisest alates 15 päeva jooksul. Arvamuse tähtajaks esitamata jätmisel loetakse maaomaniku nõusolek saaduks. Sätet ei kohaldata, kui kohanime määramist taotleb maaomanik ise või tema nõusolek on tuvastatav maaüksuse moodustamise dokumentatsioonist.*

Kui koostöös kohalike elanike ja maaomanikega ei leita ühist, kõigile meelepärast lahendust, jääb lõplik otsustusõigus siiski omavalitsusele, kes **vastutab aadressisüsteemi toimimise ja nõuetele vastavuse eest oma territooriumil**.

Kui omanik pole nõus kohanime või koha-aadressi muutmise/määramisega, siis tuleb:

1. järgida ruumiandmete, kohanime- ja haldusmenetluse seaduses sätestatut;
2. anda inimestele aega harjuda;
3. kuulata ära vastuväited (sh kas on majanduslikke või kultuuri- või ajaloolisi argumente, miks muudatus ei sobi);
4. protokollida suuline suhtlus;
5. otsida koostöös uusi sobivaid lahendusi, kaasata eksperte (nõu saab Maa- ja Ruumiametist ja Eesti Keele Instituudist);
6. teha kõiki asjaolusid arvesse võttes, **kaaludes** ja **põhjendades** ikkagi vajalik otsus (tagada nõuetekohane leitavus).

Unustada ei tohi peamist:

1. **aadressisüsteem peab toimima;**
2. **koha-aadress peab viima kohale;**
3. **kohalik omavalitsus on otsustaja.**

Pärast haldusmenetluse läbiviimist tuleb vastu võtta õigusakt, millega vastavad kohanimed või koha-aadressid kehtestatakse, ja edastada asjaomasele registrile või teha vastavad kanded andmekogusse.

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.7. Õigusakti koostamine ja edastamine

Kohanime määramise õigusakti koostamist on põhjalikumalt käsitletud ja näiteid toodud peatükis **„14. Kohanime määramise õigusakt”**.

Üldiselt tuleb **väikekoha ja liikluspinna kohanime** kehtestamise õigusakt esitada Maa- ja Ruumiametile. Seda saab teha digitaalkujul (e-kirjaga) aadressil: **kohanimeregister@maaamet.ee**

Maaüksuste aadressiandmete muudatused esitab (sisestab) omavalitsus **aadressiandmete menetlusrakenduse** kaudu ADS-i infosüsteemi.

Hoonete ja hooneosade, sealhulgas ka EHR-is olevate hoonete ja hooneosade, koha-aadresside ning ruumikujude muudatused saab samuti esitada ADS-i menetlusrakenduse kaudu. Samasse rakendusse laekuvad ka omavalitsuse poolt **ehitisregistrisse** tehtud koha-aadresside ja ruumikujude muudatused, kuid ehitisregistris võib aadressiandmete menetluskäik olla mõnevõrra pikem ja tülikam.

ADS-i infosüsteemi saab omavalitsus sisestada ka koha-aadressi kehtestamise õigusakti andmed.
Maaüksuse kohanime kehtestamise õigusakt peab omavalitsusel kohanimeseaduse kohaselt olemas olema, kuid seda kellelegi esitada ei ole vaja.

Viimati uuendatud 02.01.2023

9.8. Ebaseadusliku ehitise adresseerimine ja seadusliku ehitise tegelik kasutusotstarve

Koha-aadressi peab määrama igale hoonele, sealhulgas ka neile, mis on püstitatud ebaseaduslikult.

Aadressi määramist ja ebaseadusliku ehitise seadustamist tuleb eristada.

Ehitise seadustamiseks on olemas konkreetsed õigusnormid ja etteantud protsess/menetlus, mis tulenevad ehitusseadustikust. Samuti on olemas aadresside määramiseks kindel õiguslik raamistik. Aadressi määramine ei seadusta ehitist.

Ebaseaduslikult püstitatud hoonele määrab omavalitsus aadressi samadel alustel nagu ka seaduslikule (lähtudes **Ruumiandmete seaduse § 55** sätetest).

Kui omavalitsus ei määra Eesti topograafia andmekogu poolt tuvastatud olemasolevale hoonele koha-aadressi **kahe kuu jooksul** hoone olemasolu teadasaamisest arvates, siis Maa- ja Ruumiamet võtab omavalitsusega ühendust ja juhib sellele vajadusele tähelepanud. Kui omavalitsus ka siis ei määra hoonele aadressi, siis lähtuvalt **Ruumiandmete seaduse § 55 lg 5**-t määrab kuu aega hiljem hoone koha-aadressi Maa- ja Ruumiamet. Aadressi määramisel lähtub Maa- ja Ruumiamet maaüksuse aadressist. Kui tegu on unikaalaadressi nõudva hoonega, siis ei tarvitse eelpool nimetatud viisil määratud aadress vastata kõigile nõuetele. Põhjuseks on see, et Maa- ja Ruumiamet ei vii läbi haldusmenetlust (peatükk **9.6. Haldusmenetlus**), mistõttu ei saa kooskõlastada aadressiga seonduvaid erisusi ning sel juhul tuleb aadress kohalikul

omavalitsusel hiljem korrastada.

*Näide: Maaüksuse aadress on Tähe tn 12. Nimetatud maaüksusel asuvad kaks elukondlikku hoonet, mille eristamiseks peaks kasutama numbreid 12**/1** ja 12**/2** (või 12 ja 12**/1**). Selliste lisanumbrite lisamiseks ei saa Maa- ja Ruumiamet haldusmenetlust läbi viia ning mõlema hoone aadressiks määratakse lihtsalt Tähe tn 12. Antud lahenduskäik tekitab paratamatult aadressi, mis vajab kohaliku omavalitsuse poolt korrastamist ning sellega seoses haldusmenetluse läbiviimist. Küll aga saavad ka ebaseaduslikult püstitatud hooned aadressiandmete süsteemis registreeritud.*

Ebaseadusliku ehitise seadustamine

Ebaseaduslik ehk omavoliline on igasugune ehitis, mille püstitamiseks oleks olnud vaja ehitusseadustiku **lisa 1** järgi taotleda ehitusluba või ehitusteatis, kuid seda ei ole taotletud või on küll taotletud, aga ei ole väljastatud. Kui omavoliline ehitustegevus on aset leidnud peale ehitusseadustiku vastuvõtmist (01.07.2015), siis sellise ehitise seadustamiseks tuleb taotleda ehitusluba või -teatis samadel tingimustel, nagu oleks pidanud seda tegema juba enne ehitustegevuse algust.

Enne **täna kehtiva ehitusseadustiku** vastuvõtmist (01.07.2015) ehitatud ehitiste seadustamiseks on kehtestatud erireeglid **ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduses**. Erireeglid jagavad seadustamise kahte kategooriasse:

1. Ehitised, mis on ehitatud enne 01.01.2003 (enne ehitusseaduse vastuvõtmist), peavad vastama ehitise ohutusele esitatavatele nõuetele. Ehitise ohutust hinnatakse ehitamise ajal kehtinud nõuete kohaselt;
2. Ehitised, mis on ehitatud pärast 01.01.2003 aga enne 01.07.2015 (enne täna kehtiva ehitusseadustiku vastuvõtmist), peavad vastama ehitise ohutusele esitatavatele nõuetele ning lisaks vastama detail- ja üldplaneeringule või projekteerimistingimustele.

Ehitustegevuse aeg tuleb kohalikul omavalitsusel tõendada. Ehitise ohutuse ja seadusele vastavuse tõendamiseks on vaja teha uuringud ja koostada auditid.

Kasutusotstarve ja hoone tegelik välisilme.

Ehitatud on ka hooneid, millel on küll ehitusluba või ehitusteatis olemas, kuid selle ehitamisel on ilmselgelt loal või teatisel olevast kõrvale kaldutud.

Kaardistusinfost võib selguda, et seaduslikult püstitatud hoone välisilme ja tõenäoliselt ka reaalne kasutusotstarve erineb ehitisregistris (nt ehitusloal) olevast kasutusotstarbest.

Näiteks on loal või teatisel lubatud ehitada kõrvalhoone, aga ehitatud on eluhoone tunnustega hoone. Tegemist on sarnase olukorraga nagu ebaseaduslikult püstitatud ehitise korral.

Aadresside määramisel lähtutakse faktilisest olukorrast maastikul (sh kaardistusinfost, ortofotodest, kaldfotodest, kohalike omavalitsuste lisainfost jm).

Hoonetele, mis **näevad välja nagu eluhooned**, peab määrama **unikaalse aadressi**. Eesti topograafia andmekogu (ETAK) kaardistab olukorra looduses ja kannab kaardile ehitised sellisena, nagu nad Eesti

kultuuriruumi kohaselt määratletakse, sõltumata sellest, kas need on püstitatud vastavalt dokumentides lubatule või on dokumentidest kõrvale kaldutud.

Seega kui hoonele tuleb määrata unikaalaadress, siis **ei hinnata selle käigus ehitise püstitamise seaduslikku alust** ega ehitisregistrisse kantud kasutusotstarvet, mis võib erineda reaalsest olukorrast. Maa- ja Ruumiamet kasutab selleks nii ortofotosid kui ka **kaldfotode andmeid**, mida tehakse **igakordsel ülelennul** selleks kohandatud ja **kaamerate ning lidariga varustatud lennukilt.**

Lisaks saavad ka omavalitsused esitada täiendavat infot, sest lennuki ülelennud toimuvad regulaarselt **iga 4 aasta** järel ja vahepeal võib olukord olla muutunud.

Näide: Kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu kohaselt tohib ühele elamumaa sihtotstarbega 2000-3000 m^2 maaüksusele ehitada ühe elukondliku hoone. Kui sellele maaüksusele ehitatakse lisaks abihoone, mis ETAK-i kaardistuse kohaselt on elukondlik, siis määratakse ETAK-is hoone tüüp elu- või ühiskondlikuks, olenemata sellest, et EHR-is on tegemist abihoonega. ADS-is lisatakse sellisele hoonele unikaalaadressi nõude tunnus. Sellisele hoonele tuleb määrata unikaalaadress (mis eristub teistest aadressidest).

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.9. Kuhu mida esitada

Dokumentide ja andmete esitamine:

- **Kohanimeregistrile** tuleb esitada **väikekohtadele ja liikluspindadele** kohanimede ja ruumikujude määramise õigusaktid.
    - Üldjuhul soovitame esitada õigusaktid (enamasti on need volikogu otsused) kohanimede kohta koos kaartidega (millele on kantud objekti ruumikuju) **meiliaadressile: kohanimeregister@maaruum.ee**. Kohanime määramise õigusakt tuleb Maa- ja Ruumiametile esitada ka juhul, kui see avaldatakse Riigi Teatajas. Eraldi kuhugi lisaks sellele meiliaadressile liikluspindade ja väikekohtade nimede kehtestamise dokumente esitada ei ole vaja.
    - E-kirja teel esitamise võimaluse puudumise korral võib õigusaktid esitada ka paberil tavaposti teel, sel juhul aadressil:
        - Kohanimeregister, Maa- ja Ruumiamet, Mustamäe tee 51, 10621 Tallinn.
    - Kohanimede andmed registreeritakse kohanimeregistris.
    - Õigusaktid peavad olema korrektselt vormistatud (sh allkirjastatud). Lisatud peab olema **kaart** (plaan). Vt lisaks: **riikliku kohanimeregistri pidamise põhimäärus**.
    - Kui liikluspinna või väikekoha **ruumiline ulatus** (ruumikuju – võib ka käsitleda nime mõjualana) **muutub**, näiteks tänavat pikendatakse, siis tuleb omavalitsusel kehtestada uus õigusakt, millega ruumikuju muudetakse, ja esitada see koos vastava muudetud kaardiga

(plaaniga) eeltoodud aadressidele.

- **Katastriüksuste** koha-aadresside (sealhulgas KÜ-de nimede) määramise õigusakte ei ole vaja kuhugi esitada. Omavalitsus esitab (sisestab) katastriüksuste aadressiandmed **ADS-i menetlusrakenduse kaudu**.
- **Ehitisregistris** registreeritud **hoonete ja hooneosade (nt korterite) puhul** saab omavalitsus kanded teha nii **ADS-i menetlusrakenduses** kui ka **ehitisregistris**. Mõlemal juhul kantakse andmed vastavalt teise registrisse ja seega topelt kandeid ei ole vaja teha. Ülejäänud hoonete ja hooneosade korral teeb omavalitsus kanded **ADS-i menetlusrakenduses**.
- **Rahvastikuregistris (RR)** olevate isikute aadressiandmete korrastamiseks vajalikud muudatused ning uute liikluspindade ja väikekohtade kohanimede andmed toimivad automaatselt. Mõningaid erandjuhtumeid seoses aadressimuudatustega tuleb omavalitsusel lahendada rahvastikuregistri töölaual. Nende juhtumite kohta saadetakse omavalitsustele detailsem info.
- **Äriregistris (ÄR)** olevate juriidiliste isikute koha-aadresside muudatused ADS-i andmete alusel toimuvad alates 2018. aastast automaatselt.

Eraettevõtted ei ole seni ADS-ile andmeid esitanud ja see ei ole ka üldjuhul vajalik. Erandiks on Omniva, kes haldab posti sihtnumbreid, mis on ühtlasi ka ADS-i andmeteks. Hetkel (aastal 2023) uuendatakse ADS-is Omniva (Eesti Post) hallatavaid sihtnumbreid väljavõtete kaudu käsitsi. Omniva uuendab oma infosüsteemis ADS-i andmeid igaöiselt.

Viimati uuendatud 02.01.2023

9.10. Kohanimede määramine ja korrastamine

Järgnevalt kirjeldame täpsemalt kohanimede korrastamise etapil tehtavaid tegevusi.

Kohalike omavalitsuste tavatöös tuleb koha-aadresside analüüsimisel ja määramisel tegeleda peamiselt kolme liiki kohanimeobjektide kohanimede ja nende ruumilise ulatusega. Need on:

1. väikekohad (tiheasustuspiirkonnad, näiteks endised aiandusühistud);
2. liikluspinnad (nt teed, tänavad);
3. maaüksused (nt hajaasustuses asuvate eramute, tavamõistes talude või suvilate maad jmt).

Loomulikult ei saa arvestamata jätta, et kõik kohanimed on omavahel teatud seostes ja mängivad ühtlasi olulist rolli kõigi kolme nimetatud objekti kohanimede määramisel. Näiteks kui on määratud kohanimi järvele, jõele, mäele või muule loodusobjektile, siis on loomulik, et seal läheduses olevale liikluspinnale või maaüksusele võidakse määrata sama kohanimi, ainult teistsuguse liigisõnaga.
Näiteks:

1. Otepää vallas on Pühajärv ja selle poole suunduv tee on nimetatud Pühajärve teeks;
2. Helme vallas asub Petajärv ja selle järgi on oma nime saanud järve kaldal olev Petajärve maaüksus.

Sarnaseid näiteid, kus loodusobjektide nimedest tuletatakse ka teised kohanimed, saab tuua hulgaliselt.

Loomulikult võib olla ka vastupidi, et enne saab nime nt maamaja (tavamõistes talu) ja seejärel loodusobjekt. Kõikide omavalitsuse territooriumile jäävate nimeobjektide, sealhulgas loodusobjektide nimede määramisega saab tegeleda omavalitsus. Nimevaliku tegemisel tuleb lähtuda **kohanimeseaduses** toodud põhimõtetest. Kohanime määramisel peab selgitama ka nimeobjekti ruumilise ulatuse. Kui ruumiline ulatus muutub (näiteks ehitatakse tee pikemaks) ja sama nime soovitakse kasutada muutunud ulatusega objekti puhul, siis peab omavalitsus ka selle muudatuse õigusaktiga kinnitama ning esitama kohanimeregistrile.

Selles käsiraamatus käsitleme põhjalikumalt eelkõige adresseerimissüsteemis otseselt osalevate kohanimede (väikekohad, liikluspinnad ja maaüksused) kontrollimise, määramise ja muutmise spetsiifikat, kuigi üldiselt kehtivad samad reeglid enamiku kohanimeobjektide kohta (vt. täiendavalt alates peatükist **"11. Kohanimele esitatavad nõuded**").

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.11. Kohanimede korrastamise töökäik

Kõik koha-aadressid toetuvad kohanimedele, seega on väga oluline korrastada esimeses järjekorras kohanimed ja nende ruumiline ulatus (kohanimeobjekti ruumikuju – võib käsitleda ka nime mõjualana). Aadressiandmete seisukohast oluliste kohanimede korrastamise etapid kohalikes omavalitsustes on järgmised:

- kohanime nõudvate väikekohtade, liikluspindade ja maaüksuste väljaselgitamine;
- nõuetele mittevastavate kohanimede väljaselgitamine;
- sobivate nimede otsimine, tuginedes ajaloolistele ja kultuuriloolistele materjalidele ning paikkonna elanike arvamustele;
- nimede ja nimeobjektide ruumikujude (nt liikluspinna ruumikuju kaart) nõuetega kooskõlla viimine koos vastavate haldusmenetlustoimingutega (sh avalikustamine);
- väikekohtade, liikluspindade ja maaüksuste nimede määramine (õigusaktidega kehtestamine), vajaduse korral uute ruumikujude määramine;
- ametlike kohanimede määramise õigusaktide esitamine kohanimeregistrile koos kaardi või plaaniga. Juhul kui muutmist vajas ainult ruumikuju, siis sellekohane õigusakt koos kaardi või plaaniga.

Alljärgnevalt toome praktilise töökäigu näite, kuidas selgitada välja korrastamist vajavate aadressikohtade kohanimede ja nende ruumikujude loend.

1. Teha kohanimeregistrist väljavõte kohanimede kohta (vt lisaks peatükki **„9.12. Kohanimeregistrist väljavõtte tegemine”**) ja kontrollida:
    - kas kohanime kohta on olemas kehtestamise **õigusakt**;
    - kas kohanimeobjekti kohta on registris olemas **korrektne ruumikuju** ja kas see tagab loogilise adresseerimise või on vaja seda muuta.
2. Kasutada ADS-i menetlusrakendust ja teha sealt väljavõte otsitava omavalitsuse aadressiobjektide

kohta. Kontrollida ADS-i infosüsteemi poolt tuvastatud vigade infot.

3. Ajalooliste nimede uurimiseks saab kasutada Maa- ja Ruumiameti kodulehel olevat **maksualuste maade nimekirja aastast 1938**.
4. Käia ADS-i menetlusrakenduse kaardil üle kogu omavalitsuse territoorium ja kontrollida visuaalselt, kas on tagatud kõigi maaüksuste ja hoonete loogiline ja nõuetele vastav adresseerimine (selgitades välja vajaduse uute liikluspindade ja väikekohtade kehtestamiseks või olemasolevate ruumikujude muutmiseks).
5. Koostada muudatusvajaduste loend ja hakata selle põhjal tegutsema.

Eeltoodud tegevustes on Maa- ja Ruumiamet igati abiks, samuti edastab Maa- ja Ruumiamet omalt poolt leitud probleemide kohta omavalitsustele teavet. Samas ei tohi unustada, et omavalitsus vastutab kohanimede ja koha-aadresside nõuetele vastavuse eest oma haldusalas ning Maa- ja Ruumiamet saab olla üksnes abistaja ja nõustaja rollis.

Viimati uuendatud 11.01.2023

9.12. Kohanimeregistrist väljavõtte tegemine

Kohanimeregistri (KNR) avalikku teenust saab avada kas otse lingiga **AKS** või Maa- ja Ruumiameti **geoportaalist**.

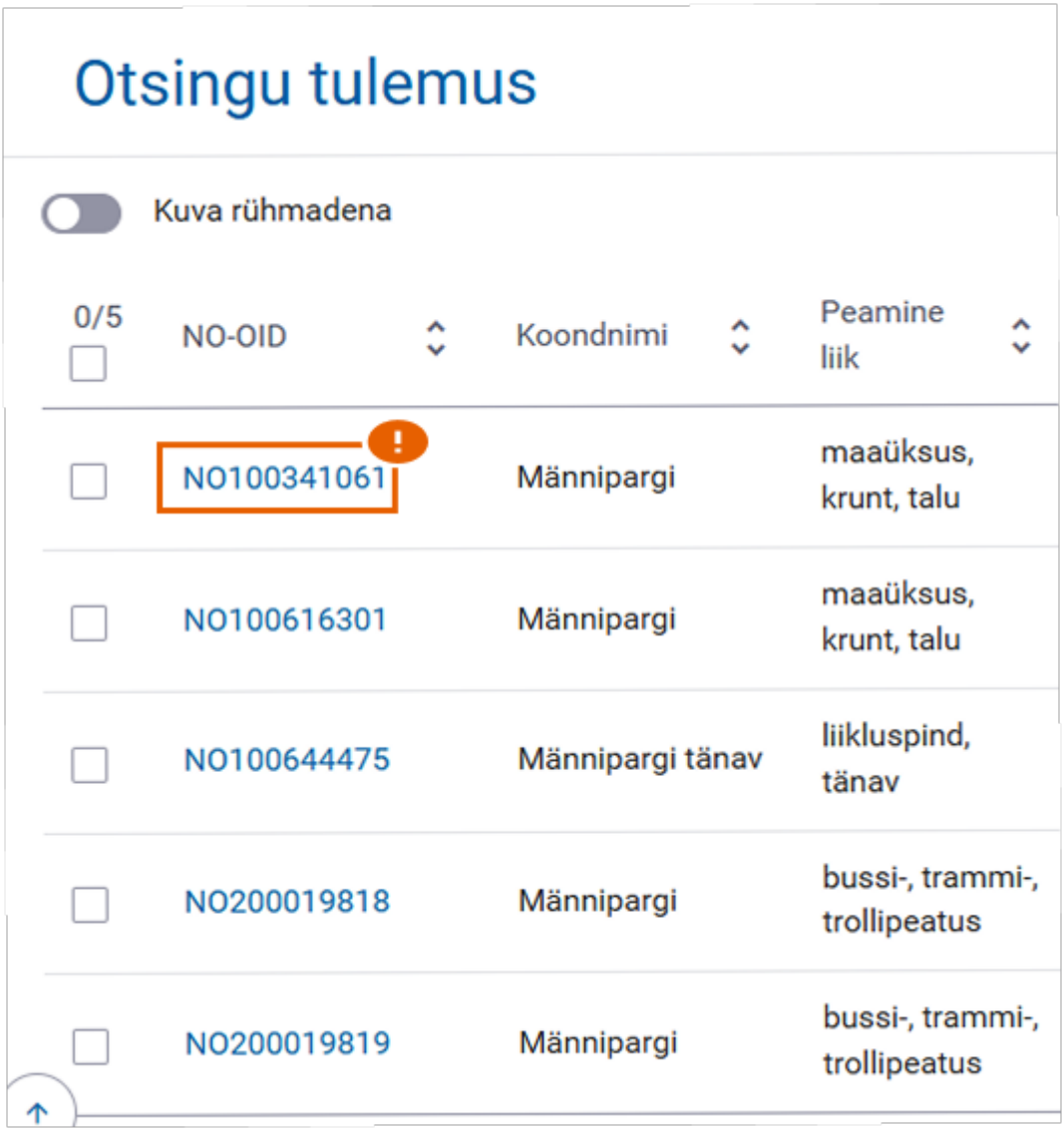

Kohanime otsimeseks tuleb avalehel vaja vajutada nupule “otsing”. Sellele vajutades avanevad

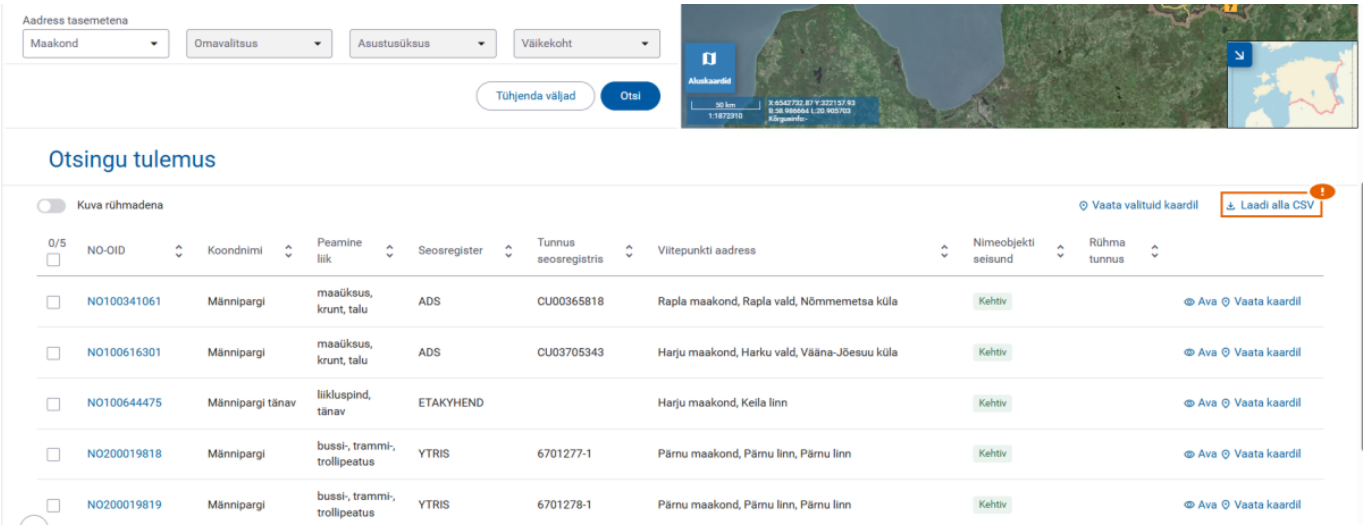
otsingumenüü ja AKS-I kaart.

Kohanime on otsida võimalik nii täisnime kui ka lühinime järgi. Samuti on kohanimesid võimalik filtreerida nende staatuse, seoseregistri või liigi järgi. Peale otsingu sooritamist on vajutades nimeobjekti NO-OID tunnusele võimalik vaadata objekti üldandmeid ning samuti on võimalik vaadata nimeobjekti detailandmeid nagu näiteks õigusakti, millele nimi tugineb.

Päringus leitud kohanimesid on võimalik ka omale csv failina alla laadida vajutades „laadi alla csv“ nupule.

Soovi korral saab probleemsete andmete kohta infot ka Maa- ja Ruumiameti AKS

tiimilt: **kohanimeregister@maaruum.ee**

Viimati uuendatud 12.08.2025

9.13. Aadressiandmete päringurakendusest väljavõtte tegemine

Aadressiandmete avalikku päringurakendust saab avada kas otse lingiga **https://xgis.maaamet.ee/adsavalik/** või Maa- ja Ruumiameti geoportaalist **https://geoportaal.maaamet.ee/est/Ruumiandmed/Aadressiandmed-p112.html**:

Aadressiandmed

Keskne aadressiandmete infosüsteem (ADS-i infosüsteem) käivitati 2009. aastal. Infosüsteemis hallatakse üleriigiliselt kõiki aadressiandmeid. Samuti pakub infosüsteem aadressiteenuseid. Süsteemi asutamise ja pidamise aluseks on ruumiandmete seadus ja ADS-i määrus.

ADS-is **kogutakse ja töödeldakse** aadressiandmeid. Ametlike aadressiandmete täpsuse ja nõuetele vastavuse eest vastutavad **kohalikud omavalitsused**. Lisaks ametlikele aadressiandmetele on ADS-is ka posti sihtnumbrid (määrab Omniva) ja mitteametlikud aadresside ning aadressiobektidega seotud andmed, sh mitteametlikud asumid, linnaosad ja kvartalid ning üldkasutatavad hoonete nimetused (näiteks Ülemiste keskus, Linnahall jne).

ADS-i ülesanne on tagada aadresside **ühetaoline määramine ja kasutamine**. Oluline on aadresside **kvaliteet** - aadressid peavad vastama ühtsetele reeglitele. Näiteks peavad maaüksuste ja hoonete aadressid olema omavahel kooskõlas ja ühe muutmine peab üldjuhul kaasa tooma ka teise muutmise.

Kui omavalitsus on näiteks hoonele aadressi määranud või seda muutnud, siis see teave peab jõudma kõikide registriteni ADS-i kaudu automaatselt. Tugisüsteemina tagab ADS, et kõik aadressiandmed koos muudatustega on kõigile **ühest kohast kättesaadavad**.

Andmete kasutamine

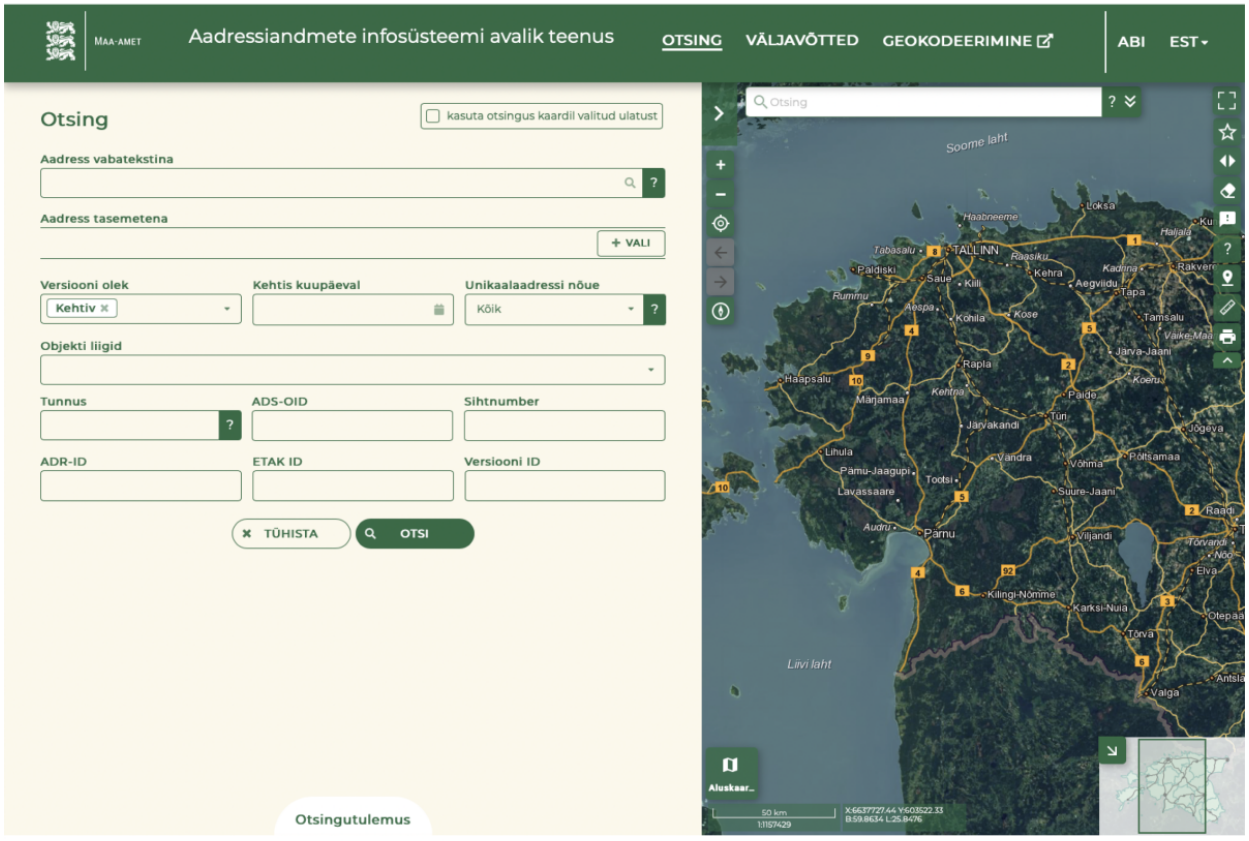
Aadressiandmete avalik teenus

Aadressiandmete kaardirakendus

- ADS-i X-tee teenused
- In-ADS - integreeritav aadressiotsing
- ADS suunatud menetlusrakendus KOV'dele
- Vaata Aadressid WMS teenuses

Suuremahulised väljavõtted

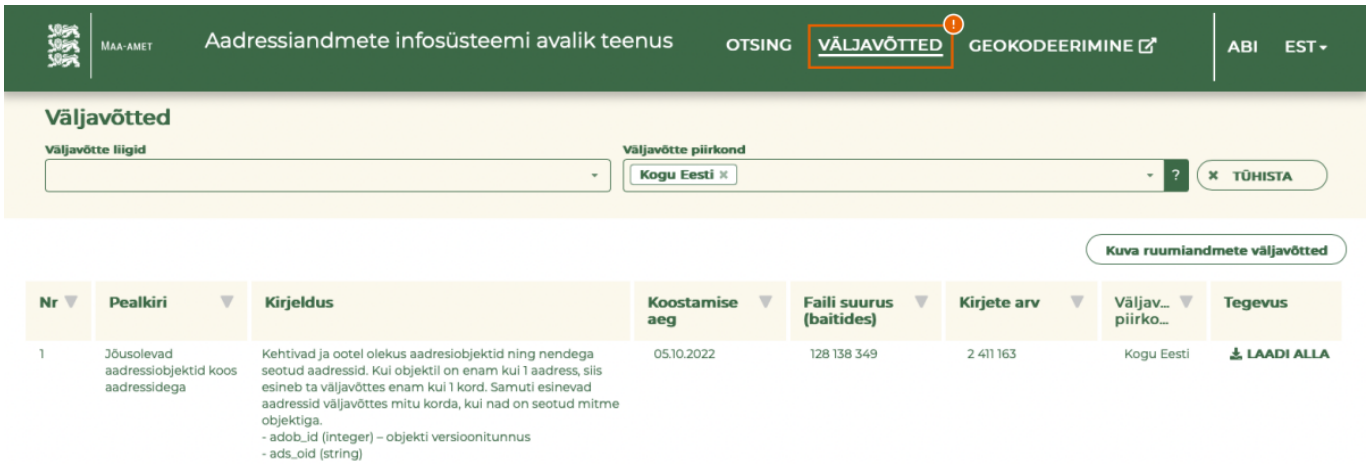
- ADS-i avalikus rakenduses ("Väljavõtted")
- Maa-ameti FTP serverist (vt "loemind.pdf" faili; ftp.maaamet.ee poole pöördumiseks saab kasutada nt Filezillat või

Sisesta, vali otsinguvormile või määra kaardilt otsinguparameetrid ja käivita otsing. Näed siin tulemusi, mis vastavad Sinu poolt sisestatud parameetritele. Vastuoluliste sisendparameetrite korral kasutatakse otsingus identifikaatoreid prioriteetsuse järjekorras.

Kuna omavalitsustel on ligipääs ka ADS-i menetlusrakendusele, siis soovitame aadresside korrastamise töös kasutada seda rakendust.

Aadressiandmete süsteemi andmeid saab eksportida, kui olete päringu sooritanud. Tulemustabeli all on nupp ***Eksport CSV***.
Kui tekib vajadus rohkemate andmete järele, saab kasutada **ametlikke väljavõtteid**:

Juhul kui avaliku rakenduse kaudu pakutavate väljavõtete hulgas ei leidu sobivat, võib soovikohaste väljavõtete saamiseks pöörduda Maa- ja Ruumiameti poole.

Viimati uuendatud 20.12.2022

9.14. Ajalooliste andmete kasutamine

Väga oluline on jälgida, et ajaloolised kohanimed ei häviks, muudaks asukohta ega moonduks ja veelgi parem on, kui varem kaduma läinud kohanimed saaksid taastatud. Selleks on võimalik kasutada Maa- ja Ruumiameti geoportaalis olevat **maksualuste maade nimekirja** ja ADS-i avalikus kaardirakenduses pakutavaid ajaloolisi kaarte ning Eesti Keele Instituudi ja Võru Instituudi kogutud kohanimesid. Loomulikult ei või võimalike kohanimeallikatena ära unustada ka kohalikke elanikke ning koduloouurijate materjale ja teiste huviliste teadmisi.

Maksualuste maade nimekiri aastast 1938 maakondade kaupa on abiks vanade talunimede taastamisel:

- Harjumaa, Järvamaa, Virumaa (2.08 MB, 20.04.2011)
- Pärnumaa, Läänemaa, Saaremaa, Viljandimaa (2.14 MB, 20.04.2011)
- Tartumaa, Valgamaa, Võrumaa, Petserimaa (2.18 MB, 20.04.2011)

Failid on pakitud Winrar formaadis. Pakkimise programm WinRAR on tasuta alla laaditav. Alternatiivina saab kasutada ka vabavaralist 7zip-i

See nimekiri on saadaval Exceli tabelitena endiste maakondade kaupa. Failid on pakitud rar-vormingus, selle pakkimisprogrammi saab tasuta internetist alla laadida aadressil **https://www.rarlab.com/**.

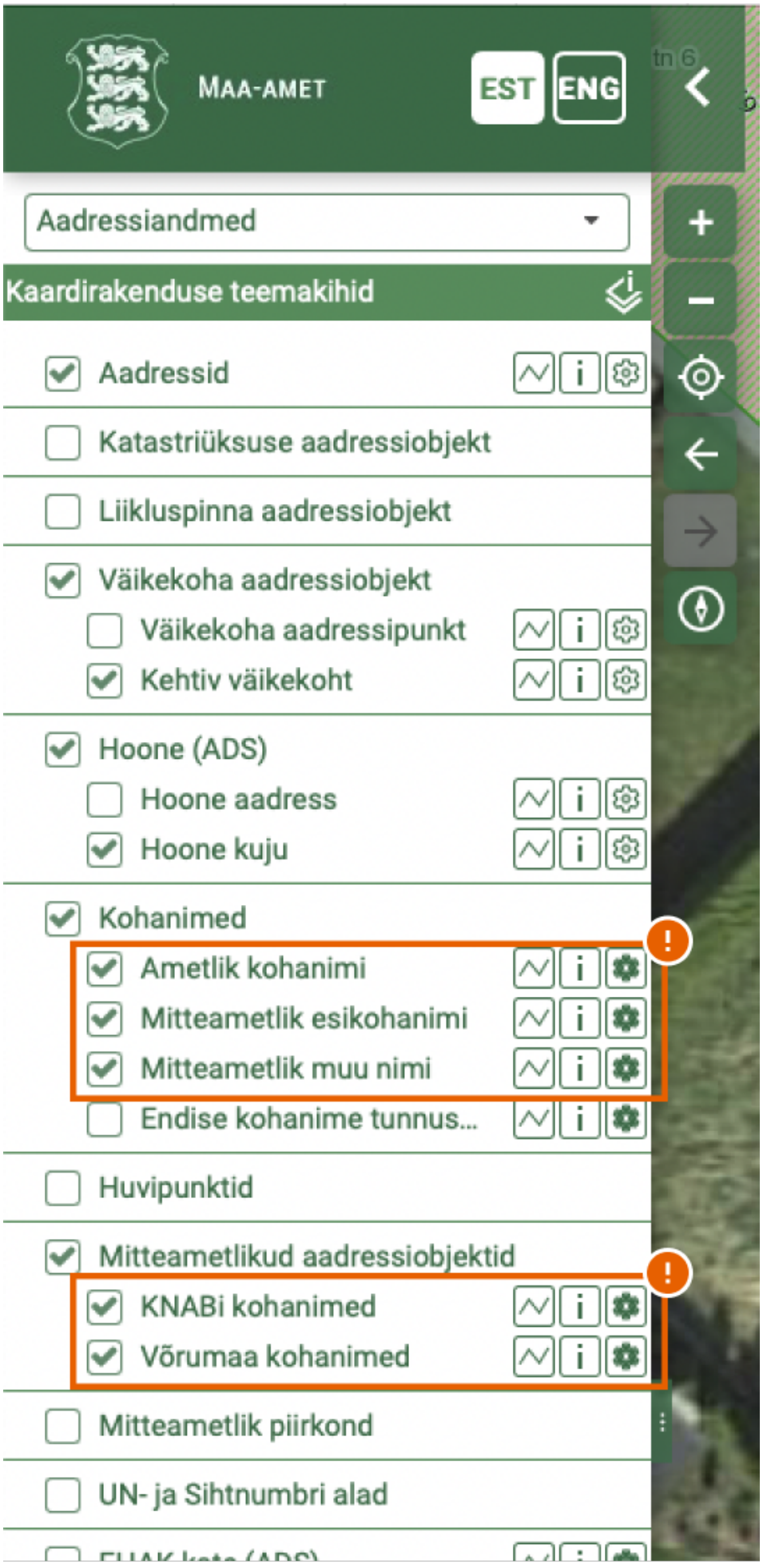
Endised maakonnad on järgmised:

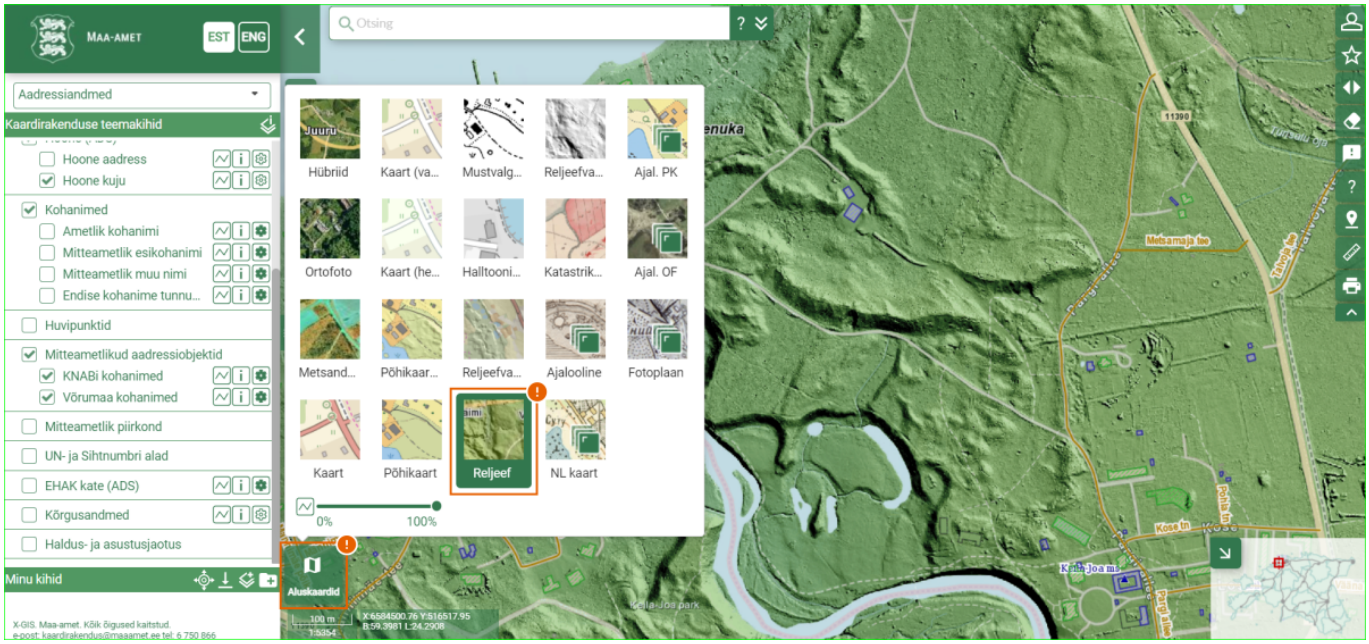
- **ADS-i avalikus kaardirakenduses** pakutavaid ajaloolisi kaarte saab menüüst valida järgmiselt:

- **ADS-i avalikus kaardirakenduses** pakutavaid Eesti Keele Instituudi ja Võru Instituudi kogutud kohanimesid saab menüüst valida järgmiselt:

MAA-AMET
EST
ENG
Aadressiandmed
Kaardirakenduse teemakihid
Aadressid
Katastriüksuse aadressiobjekt
Liikluspinna aadressiobjekt
Väikekoha aadressiobjekt
Väikekoha aadressipunkt
Kehtiv väikekoht
Hoone (ADS)
Hoone aadress
Hoone kuju
Kohanimed
Ametlik kohanimi
Mitteametlik esikohanimi
Mitteametlik muu nimi
Endise kohanime tunnus...
Huvipunktid
Mitteametlikud aadressiobjektid
KNABi kohanimed
Võrumaa kohanimed
Mitteametlik piirkond
UN- ja Sihtnumbri alad

- Huvitavaid leide võib pakkuda ka reljeefiinfo sisselülitamine. Kui ajaloolist nime ei leita, võib sobiva nime valikul saada inspiratsiooni ka loodusoludest.

Viimati uuendatud 02.01.2023